

2 KDO JE FRAN JOSIP KNAFLIČ

2.1 ŽIVLJENJEPIS

Rodil se je 4. marca 1879 (op. v SBL je letnica njegovega rojstva 1880) v Šmartnem pri Litiji. Bil je časnikar in pisatelj, dramatik in pripovednik. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, študiral je v Zuerichu in na Dunaju; od 1908 tudi v Sarajevu. Od leta 1905 do 1908 je bil v Trstu pri dopisnem uradu (član Correspondenz-Bureau), sodeloval v literarnem uredništvu *Edinosti* ter bil intendant, dramaturg in gledališki kritik prav v času, ko je Slovensko gledališče v Trstu postalo stalno gledališče z angažiranimi igralskimi močmi. 1908 je postal načelnik tiskovnega urada pri bosansko-hercegovski vladi v Sarajevu. Po prvi svetovni vojni je tam izdajal tudi različne liste: nemško-francoski dnevnik *Le Massager de Sarajevo*, *Sarajevoer Bote* in revijo *Sava*. Leta 1925 se je vrnil v Ljubljano in dejavno sodeloval pri ljubljanskih dnevnikih. V uredništvu *Slovenca* je bil od 1925 do 1927, nato pa se je pridružil redakciji *Jutra*. Priložnostno je izdajal tudi list *Razgled* v Mariboru. Umrli je 13. novembra 1949 v Ljubljani.

Komentar [mh1]: Bureauja?

2.2 DELO

Pisal je novele, črtice, potopisne zgodbe in pustolovski roman po zgledu Karla Maya, detektivske povesti, feljtone in igre, tudi v nemškem in srbohrvaškem jeziku. Njegov psevdonim je bil Josip Repina Triglavski. Poleg avtorskega dela je tudi prevajal: Tolstoja, Turgenjeva, Coopra, Čehova...Njegove igre so bile večkrat v okvirnem repertoarju Drame slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani, nobena žal ni bila igrana. Knaflič je izrazit zastopnik pripovedno-feljtonske zvrsti in v bistvu tudi eden prvih slovenskih feljtonistov. Njegovi feljtoni so nastali pod vplivom moderne dunajske šole feljtonistov, svoje literarne proizvode pa je oblikoval po okusu reporterskih pripovedovanj.

2.2.1 Bibliografija knjižnih izdaj

Proza:

1. Ob Balkanu (popotni, potopisni roman). Maribor: Dom in Svet, 1897-1898.
2. Popotnikove povesti (4 povesti z bolgarsko tematiko). Slovenske večernice zvezek 63, 1909.
3. Tri rože (zbirka novel). Ljubljana: samozaložba, 1930.
4. Lov za skrivnostmi (zbirka 3 povesti). Ljubljana: Konzorcij Slovenca, 1944.
5. Izdajalec Gogo. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1960. (ponatis prve od Popotnikovih povesti).

Igre:

1. Hudič. Odlomek iz politične komedije. Ljubljana: Jugoslovanska Tiskarna, 1924.

Prevodi:

1. Lev Nikolajevič Tolstoj: Kazaki. Kavkaška povest /prevedel Josip Knaflič. Trst: Edinost, 1958.

2. 2. 2 Bibliografija del, ki so izšli v periodiki

Najobsežnejši del ustvarjalnega opusa Josipa Knafliča predstavljajo dela objavljena v časopisih od leta 1897 pa vse do druge svetovne vojne. Za njegova besedila je zelo značilno, da imajo imajo reportažni (žurnalistični) značaj. Kot sem ugotovila je Knaflič sodeloval in objavljaj pri naslednjih časopisih: *Slovenski narod* (1902-1931), *Glas naroda* (1906-1936), *Naš val* (1934-1936), *Jutro* (1928-1931), *Ponedeljek* (1927-1928), *Slovenec* (1923-1927), *Prosveta* (1927), *Domači prijatelj* (1904), *Edinost* (1902-1906), *Slovenski Narod* (1901-1944), *Dom in svet* (1897-1909).

1. Grešnica. Dom in svet 1900, št. 17, str. 531-538.
2. Domovina. Slovenec 1901, št. 258.
3. V anatomiji: Sanje. Edinost 1902, št. 111.
4. To noč. Edinost 1902, št. 268.
5. O starem gradu. Edinost 1902, št. 278.
6. Jetnik. Slovenec 1902, št. 23-24.
7. Iz poletne noči. Edinost 1902, št. 224.
8. Marta Bogdanovič. Slovenski Narod 1902, št. 262, str. 1-2.
9. Žena z začaranim očesom. Slovenski Narod 1903, št. 60, str. 1-4.
10. Žena. Slovenski Narod 1903, št. 22 do št. 24.
11. Predigra: Silhueta. Edinost 1903, št. 194 do 195.
12. Jetnik. Edinost 1903, št. 121 do 122.
13. Gospod Kljun in kmetica. Slovenski Narod 1903, št. 29, str. 1-2.
14. Živi in mrtvi. Slovenski Narod 1904, št. 125, str. 1-2.
15. Vinjeta. Slovenski Narod 1904, št.188, str.1.
16. V temi. Slovenski Narod 1904, št. 62 do št. 64.
17. V cvetočem maju. Slovenski Narod 1904, št.116, str. 1-2.
18. Pluj v svet. Domači prijatelj 1904, št. 5 str. 1-2.
19. Na poti. Slovenski Narod 1904, št. 200, str. 1-2.
20. Koča za močvirjem. Domači prijatelj 1904, št. 3, str. 59-64.
21. Makedonija. Slovenski Narod 1904, št. 71, str. 1, št. 72, str. 1.

Komentar [mh2]: Sortirati na leposlovje in publicistiko, to pa potem dalje po vrstah.

Komentar [mh3]: Vejice tudi drugod! - -- Od kod so bibliografski podatki?

22. Orla. Slovenski Narod 1905, št. 104, str. 1-2.
23. Mesečina. Slovenski Narod 1905, št. 57, str. 1-2, št. 64, str. 1.
24. Duše. Slovenski Narod 1905, št. 154, str. 1-2.
25. Zapiski slovenskega kolesarja. Slovenski narod 1906, št. 231-233, 253-254, 288-291; 1907, št. 29-31.
26. Orla. Glas naroda 1906, št. 22.
27. Zofka Štular in drugo. Edinost 1906, št. 5.
28. Malo pojasnila. Edinost 1906, št. 6.
29. Spomini iz Bolgarije. Glas naroda 1916, št. 285-290.
30. Volivno pismo (Gosp. Dekanu na Leskavcu), psevd. Triglavski. Slovenec 1923, št. 57, str.2.
31. Hudič, psevd. Triglavski. Slovenec 1923, št. 249-251.
32. Slovenska pisma. Slovenec 1926, št. 273, str. 5-6, št. 278, str. 8-9; št. 283, str. 3-4; 1927, št. 76, str. 3-4.
33. Slovenska pisma: Rojaku v Bosni. Prosveta 1927, št. 184, str. 4. (O vrednosti slovenske kulture v zgodovini).
34. Zlata mreža. Ponedeljek 1927, št. 3, str. 4.
35. Umorjeni jereb. Ponedeljek 1927, št. 6, str. 3.
36. Mož z velikim vprašajem. Ponedeljek 1927, št. 5, str. 4.
37. Slovensko pismo: Beseda o naši ljudski vzgoji. Ponedeljek 1927, št. 2, str. 4.
38. Slovenska pisma. Slovenec 1927, št. 4, str. 7-8.
39. Tihotapci. Jutro 1928, št. 84, str. 15-16.
40. Izgubljeno ljubavno pismo. Ponedeljek 1928, št. 1, str. 4.
41. Dogodba s hišnim ključem. Ponedeljek 1928, št. 2, str. 4.
42. Po naših starih gradovih in svetovih. Jutro 1928, št. 124, str. 15.
43. Tihotapci. Glas naroda 1929, št. 73
44. Iz življenja gorskega samotarja. Glas naroda 1929, št. 59.
45. Na lovu za divjim merjascem. Glas naroda 1929, št. 97.
46. Mož, ki je hodil za svojo senco. Jutro 1930, št. 57, str. 10; št. 63, str. 10; št. 69, str. 10; št. 75, str. 10; št. 81, str. 10.
47. Skrivnostni preganjalec gospoda Žulaja. Jutro 1930, št. 297, str. 12; 1931, št. 129, str. 10; 1931, št. 3, str. 9; št. 9, str. 15; št. 15, str. 13; št. 21, str.9; št. 27, str. 9; št. 32, str. 12.
48. V domačiji našega junaka Petra Klepca. Jutro 1930, št. 190, str. 12.
49. Tam, kjer na vrbah rastejo smreke: Malo paberkov z novomeške krajine. Jutro 1930, št. 131, str. 7.

50. Lov za senzacijami v Ljubljani. Jutro 1930, št. 120, str. 5.
51. Kako učkaš 90 let v zdravju in veselju. Jutro 1930, št. 102, str. 10.
52. Kako je bilo tisto z »Albusom«. Jutro 1930, št. 184, str. 10.
53. Gospa Vanda se je dolgočasila... Jutro 1930, št. 92, str. 16.
54. Na volčji preži. Glas naroda 1930, št. 72-73.
55. Kako sem postal skavt. Jutro 1931, št. 147, str. 9.
56. Intimen pogovor. Jutro 1931, št. 163, str. 9.
57. Intimen pogovor. Glas naroda 1931, št. 180.
58. Dobrna – Novi grad. Jutro 1931, št. 134, str. 5.
59. Kmečki teater. Vesela tridejanka, posvečena spominu Frana Miličinskega. Naš val 1934, št. 34-41.
60. Žena s čarobnimi očmi. Naš val 1935, št. 53, str. 2.
61. Pod pisanim zmajem. Roman skrivnostnih razodetij (nedokončan). Glas naroda 1936, št. 127-130.
62. Tihotapci. Naš val 1936, št. 35.
63. Mornar Pepino. Naš val 1936, št. 7.
64. Mimica. Naš val 1936, št. 25.
65. Kako sem postal skavt 1936, št. 2.
66. Intimen pogovor. Glas naroda 1936, št. 54.
67. Huda ura. Slovenski Narod 1944, št. 22, str. 4.

Prevodi:

1. Carlo Goldoni: Krčmarica Mirandolina. Komedija v treh dejanjih. Naš val, 1935.

Igre:

1. Kmečki teater (vesela tridejanka), Naš val 1934.

2. 2. 3 Bibliografija del v rokopisu oziroma so izgubljena

Proza:

1. Zadnji dolg. Roman v rokopisu.

Igre:

1. Težke verige (žaloigra), 1898 (izgubljena).
2. Grlica (enodejanka), neigrana, v rokopisu.
3. Domovina (igra v petih dejanjih), neigrana v rokopisu.
4. Počitniški dom (igra v petih dejanjih), neigrana v rokopisu

Komentar [mh4]: Od kod podatki?

3 PUSTOLOVSKA POVEST

Zanimiv žanr, žal v slovenski pripovedni prozi ne prepogost. Beseda pustolovščina je bila v 19. stoletju prevzeta iz hrvaškega in srbskega jezika; pustol 'pustinja, divjina', njen prvotni pomen pa je bil 'kdor se odpravi v pustinjo'. Danes gre za pomensko precej bolj obsežen pojem. Pustolovščina (**SSKJ**): nenavadni vznemirljivi doživljaji, tvegana dejanja.

Pustolovska polovica trivialne produkcije je žanrsko zelo razcepljena, zato ima pustolovska povest celo vrsto različic:

- splošna
- robinzonska
- tarzanska (džungelska)
- eksotična
- razbojniška (roparska)
- tihotapska
- vohunska
- gusarska
- divjezahodna (kavbojska, indijanska)
- grozljiva
- črna (srhljiva)
- skrivnostna
- vampirska

Tipi pustolovske povesti pa se večkrat mešajo tudi s prvinami drugih žanrov. Pustolovsko pripovedništvo tako med drugim skoraj ne more mimo ljubezenske sestavine, detektivske žilice in etnično obarvanega potopisnega pripovedovanja, podobno kot drugi žanri pa si je pustolovščina velikokrat nadelala še zgodovinski kostum. Zgodovina je sicer le dodatni okras, slikovita kulisa zgodbam, ki pa jih največkrat obravnavamo kot pustolovski žanr (gusarji, rokovnjači, Turki, vitezi...). Domači avtorji so za svoje izdelke izrabljali domačo zgodovino od praslovanov, pokristjanjevanja, kmečkih uporov, turških napadov do balkanskih vojn.

Kljub različnim povezavam ter mešanjem različnih žanrov pa je pustolovsko pripovedništvo v izrazitem nasprotju z domačijskim pripovedništvom. Medtem ko ta govori o domu, je pustolovsko pripovedništvo obrnjeno v svet. Domačijske zgodbe opisujejo umirjeno dogajanje, usmerjene so v vsakdanjost, pripovedne pa nam ponujajo izjemnost, stopnjevano napetost ter nas zabavajo z obilo akcij.

Komentar [mh5]: Sinonim: avanturistični roman, glej Andrijan Lah, Lahka književnost.

Razmah pustolovskega pripovedništva je povezan z razvojem časopisov. V 70-ih letih 19. stoletja se dokončno razmnoži časopisje, hkrati s tem pa je rastoča tudi potreba po tovrstnem listkarskem žanru, podlistkovnem pisanju. Konec 19. stoletja se tako pustolovski žanr začne razširjati kot kolportажna literatura. Zanj je značilna izredna popularnost in velika naklada, objavljali pa so jo v nadaljevanjih ali serijah. Na ta način so le še stopnjevali že tako napeto zgodbo ter vzbujali dodatna pričakovanja in radovednost, kaj se bo zgodilo v prihodnjih delih. V slovenskih časnikih so literaturo te vrste označevali kot časopisni podlistek. Redno so ga objavljali Slovenski Narod, Slovenec, Jutro... Najuspešnejši podlistkarski romani raznih žanrov so doživeli še broširan knjižni ponatis.

Pustolovska literatura je bolj kot literatura avtorja literatura bralca, temu pa avtorjevo ime ne pove veliko, saj v berilu ne išče njegovega oblikovalnega genija, ampak ga v prvi vrsti zanima pustolovsko in akcijsko obarvana vsebina. Kako malo je pomembno ime avtorja v tej zvrsti je razvidno tudi iz množice psevdonimov.

Pustolovski žanr naj bi nastal zaradi bega iz neustreznih realnih razmer v idealni, samovoljni, časovno in prostorsko odmaknjeni literarni svet. Železni repertoar pustolovskega žanra postreže z elementi najrazličnejših dogodivščin. Med njimi ne manjka dramatičnih zasledovanj, prisluškovanj in ugrabitev, grozljivih preletev in slovesnih priseg, nevarnih vojskovanj, dvobojev in razburljivih preoblačenj. Vznemirljiv naboj imajo skrivni sestanki v eksotičnih votlinah, rovih in razvalinah, roparski napadi in drzni pobeги, hkrati pa ne moremo zanikati, da sta osnova ob branju zabava in ugodje.

Komentar [mh6]: Preveri še v Cobissu za novejša pregleda in teoretična dela: pustolovsk*, avanturist* in seznam diplomskih nalog za podobna dela.

3.1 NAJPOGOSTEJŠE LASTNOSTI

- Jezik pustolovskega žanra je standardiziran. Značilni so kratki stavki, izogibanje zloženim povedim, zlasti podredju.
- Besedni repertoar je ožji, zato je opazna večja ponovljivost istih besed. Glede na žanr je predvidljiva pogostost presežnikov (najdrznejši, najbolj skrivnosten), manjšalnic (stopicati) in metafor (njegove oči so bruhale ogenj).
- Avtor navadno uporablja prvoosebno ali personalno pripoved. Pripovedovalec in bralec sta vsevedna ter opazujeta po krivem obtoženo glavno osebo, kako se bo dokopala do pravice, negativca pa spremljata na njegovi poti do preobrata in kesanja.
- Poudarjena je moralno-idejna plat. Srečni konec je znak za zmago dobrega in harmonijo v svetu.
- Pustolovska povest ne pozna notranje poglobljenih likov. V zgodbi navadno zadoščajo štiri glavne osebe (dobri, močni junak, njegov zli nasprotnik, dobra ženska in zla nasprotnica). Modus življenja je boj.
- Izrazita je napeta zgodba in slikovitost okolja (gradovi, vohuni, ugrabitve, ropi) ter spretno fabuliranje zgodovinskih faktov.
- Značilna je kriminalna presenetljivost. Kriminal je utemeljen kot negativni eksempl in je zato vedno kaznovan.

- Čas je največkrat nedoločljiv. Izrazita je želja po eksotiki kraja in časa dogajanja.

4 ANALIZA PUSTOLOVSKIH DEL FRANA JOSIPA KNAFLIČA

4. 1 Predstavitev del

4. 1. 1 OB BALKANU

Potopisni avanturistični roman s podnaslovom »Spomini iz Bolgarije« je literarni prvenec Josipa Knafliča. Takrat sedemnajstletni gimnazijec ga je pisal pod psevdonimom Josip Repina in ga objavljaj v pripovednem delu Doma in sveta v letih 1897-1898. Gre za Knafličevo najuspešnejše delo. Izvirna povest v lahkotnem pripovednem slogu je nastala pod vplivom Karla Maya. Spodbujena je po delu In den Schluchten von Balkan, Knaflič pa jo je napisal le štiri leta po objavi omenjene uspešnice Karla Maya.

Zgodba je zelo napeta, polna najrazličnejših pripetljajev, dogaja se med popotovanjem po Bolgariji. Ali je pisatelj res bil v Bolgariji med podatki o njegovem življenju nisem zaznala. Glede na to, da je zgodbo pisal kot sedemnajstletni gimnazijec je najbrž težko verjeti, da bi že imel za seboj samostojno potovanje po Bolgariji. Možnosti potovanja pa kljub vsemu ne smemo izključiti, saj je Knaflič poleg omenjenega romana napisal še štiri povesti z bolgarsko tematiko. Poleg tega pa je samo opisovanje narave in ljudi zelo slikovito in podrobno, zelo veliko pa je tudi potopisnih podatkov. Na primer sama mesta so v predstavitvi opisana zelo podatkovno. Primer: Mesto Plodiv (Filippopol, Filibe) leži ob bregovih Marice in šteje 45 tisoč prebivalcev razne vere in narodnosti. Petina je katoličanov. Ustanovil je mesto kralj Filip makedonski l. 356 pr. Kr...Vse to seveda še ni dovolj trden dokaz za njegovo bivanje v omenjeni slovanski državi, saj je tudi Karl May pisal o indijancih in Ameriki pa ni bil tam.

Sicer pa roman Ob Balkanu postreže skoraj z vsemi elementi železnega repertoarja pustolovskega žanra. Prva prigoda pisatelja in njegovega vodnika Bolgara djada Ilije je lov na divjega prašiča, sledi kavalirsko reševanje deklice Belle, ki se je zvila gleženj, potem pa se zgodba začne nevarno zapletati. Začne se namreč tvegan in dramatičen lov na tatu, Grka Pira Haronisa, ki je Francozu Julesu ukradel denarnico. Ta komajda omembe vreden zločin pa se po številnih razburljivih dogodivščinah in presenečenjih razvije v prava zločinska dejanja, prepletena in povezana z usodo ali zgodovino skoraj vseh junakov v zgodbi. Pisatelj, djado Ilija, Francoz Jules in njegov vodnik Španec Pedro tako na lovu za tatovi naletijo na štiri umore, oporoko povezano z iskanjem skrivnega zaklada, razkrijejo zločinsko preteklost Grka in pomagajo Pedru po dvajsetih letih najti ugrabljeno ženo.

Zelo je izrazit moralni nauk. Zločinec se na koncu pokesa za svoja dejanja, zmaga torej dobro nad zlim. Pedro je srečen s svojo spet najdeno ženo, Jules pa se srečno poroči.

Komentar [mh7]: Kako obsežen je? S številom besed.

Po ocenah Antona Slodnjaka je delo *Ob Balkanu* pomenilo nadaljevanje tiste literarne zvrsti, ki jo je v slovenskem slovstvu začel Andrejčkov Jože z večerniško povestjo *Žalost in veselje* (1870), povzel pa prav Knaflič in razvijal dalje, vendar v tolikih presledkih, da ji niso mogli niti Vladimir Levstik, Damir Feigel in še nekateri zagotoviti nepretrganega razvoja v slovenski slovstveni zgodovini.

Komentar [mh8]: Naštej naslove njihovih pustolovskih povesti.

4.1.2 POPOTNIKOVE POVESTI

V knjigi so zbrane 4 povesti z bolgarsko tematiko: Gogo-izdajalec, Peter Volov, Tatovi in Cigani. V njih Knaflič živo pripoveduje o svojih lovskih, roparskih in družinsko obarvanih prigodah, popestrenih s potopisnimi opisi pokrajine in ljudi. S podobami iz bolgarskega življenja je ustvaril zanimivo spojino moralne življenjske usmerjenosti in romantične zasnove. Prav njegova romantična narava je tista, ki pripovedovanje kljub oddaljeni Bolgariji, napaja z domačnostjo. Slog je krepak, kratek, primeren divji doživljajski vsebini. Knaflič se torej znova izkaže kot odlični fabulist, ki dobro pozna prijeme za napeto dogajanje in ga nato po dramatičnih ovinkih pripelje k srečnemu koncu.

Izdajalec Gogo

Izdajalec Gogo je pretresljiva povest iz časov bolgarskih vstaj proti turški samovladi. Je del Knafličevih Popotnikovih povesti, znova pa so jo natisnili 1960, saj so bili v Mladinski knjigi mnenja, da ne sme ostati pozabljena in prepričani, da jo bodo bralci prav gotovo radi prebiral.

Tragični izdajalec, ki je kriv smrti vstajnikov proti Turkom, mora ostati živ, da bi do smrti nosil v sebi zločin, v katerega ga je pahnila njegova iznakažena narava. Motiv, ki se je že tolikokrat ponovil, je popisan živo in poetično, hkrati pa s tiho in vase razumevajočo tragiko. Pripovedovanje samo je neposredno, za zgodbo izve pisatelj na potovanju po Bolgariji. Skupaj s prijatelji se odločijo, da obiščejo izdajalca, saj bi šli radi z njim na lov. Po pripovedovanjih so namreč slišali, da je med izoliranim življenjem v gozdu postal na pol zver ter da celo medveda ubije z golimi rokami. Gre torej za srhljivo zgodbo zločinca, kakršne so že od nekdaj burile ljudsko domišljijo in jo burijo še danes.

Peter Volov

Povest Peter Volov je dokaz, da je tudi v življenju slovanskih narodov dovolj romantike za najbujnejšo domišljijo in najbolj poželjive živce ter da nam elementov za takšno zgodbo ni treba jemati od drugod, na primer iz indijanskih pripovedk.

Peter Volov, žilav in pristen Bolgar, je v duši trpel neizmerne muke in ponižanja zaradi brata Goga, ki je izdal svoje brate in svoj narod. Med vaščani je bil sicer zelo priljubljen in spoštovan ter bil celo vaški župan, a kljub vsemu sta ga razjedala notranji bes in razočaranost. Sodu je izbil dno uradnik Florijan Lazarev, ki ga je na neki zabavi javno obtožil izdajstva in prepovedal hčeri poroko z njegovim sinom. Volov se kljub neizmernemu bolgarskemu ponosu odloči opravičiti Lazarevu za nepopravljivo napako njegovega rodu.

Slog in pripovedovanje nista v duhu stare romantike, ampak gre za prepletanje modernega sloga in starega romantizma.

Tatovi

Krajša dogodivščina o dveh tatovih medu, na katere naletijo trije popotniki, ki ponoči sredi bolgarskega gozda zgrešijo pot. Poudarjena je moralno-idejna plat. Negativca na koncu sicer nista kaznovana, sta pa tako prestrašena, da jima takšne stvari pravgotovo nikoli več niso rojile po glavi.

Cigani

» Mislim, da ima s ciganom ves svet svoj križ«, je ob koncu povesti zapisal Josip Knaflič. V zgodbi opisuje svojo dogodivščino s cigani, ki ga za svojo navidezno gostoljubnost na koncu prav dobro orubijo. Cigane iz vasi preženejo orožniku, pri njihovem pregonu pa pride celo do streljanja.

4. 1. 3 LOV ZA SKRIVNOSTMI

Zbirka z omenjenim naslovom je sestavljena iz treh povesti: Zavrharjeva senca, Dogodek v kresni noči ter Aba. Gre za neke vrste detektivske zgodbe, čeprav ne moremo govoriti o izvornih detektivkah, saj ni morilcev ne usmrčenih. Podobnost z detektivkami je v napetem odkrivanju zapletenih skrivnosti, poleg tega pa nevarne naloge raziskuje zasebni detektiv Egidij Kres s svojim pomočnikom modernim časnikarjem na motorju Vidom Moškonom. Ta v svoji vlogi odkrivanja senzacij vse dogodke doživlja tudi človeško, se vmešava vanje, razpleta zapletene vezi in si tako nalaga razne nevšečnosti in bremena, kar pa samo povečuje mikavnost njegovega poklicnega lova za skrivnostmi.

Tudi te zgodbe so značilno časnikarsko reportažne ter v tem pogledu izrazito feljtonske. Vzrok za to verjetno tiči v tem, da je bil Knaflič predvsem časnikar, poleg tega pa skrivnostne zgodbe razkriva prav časnikar Moškon po svojih zapiskih pod naslovom Lov za skrivnostmi. Knjiga je prav gotovo zanimiva in je prva te vrste v slovenski književnosti; kot realistično opisovanje z izrazitim slogom pravega časnikarja. Gre za ameriške detektivke z domačim priokusom, namenjene zlasti zabavi in preganjanju dolgočasnih dni.

Zavrharjeva senca

Tu se razodeva skrivnost dveh očetov, ki sta oba imela svoj greh, in je sin prvega, služil, pri drugem, ki ga je imel za sina, za hlapca. Iz tega nastane prava zmešnjava, saj se Janče zaljubi v Zavrharjevo hčer Minko, tako rekoč brat v sestro. Oče Zavrhar ga zaradi tega napodi od hiše, Minka se upira in vztraja pri svojem, v to pa poseže še časnikarjev nos, ki hoče priti stvari do dna. Bolj kot raziskuje, bolj se razkrivajo čudne okoliščine, ki se na koncu vendarle dokončno razkrijejo. Janče je sin bližnjega pokojnega graščaka Matička, ki ga žena obožuje kot zgled prave zakonske zvestobe. Z razkritjem skrivnosti grofica Lili sicer pride ob svojo iluzijo, toda odprla je pot ljubezni Jančetu in Minki. Vmes so še druge prigode, ki poživljajo zgodbo in peljejo v spravo in zakon.

Zapletenost zgodbe je bolj ali manj izvirna, pripovedovanje pa je resnično živahno in realistično, kar daje detektivki pristno slovenski izraz. Slog je sicer najbližje vaško-romantični povesti. Zavrharjeva skrivnost je plod domačih ljubezenskih razmer, ki bi lahko dale dober realističen roman. V časnikarskih rokah pa so dobile hitrejši in senzacionalnejši razplet.

Dogodek v kresni noči

Že sam naslov vzbudi nek strah, ko pa ugotovimo, da je glavno prizorišče Sokolski grad, nismo nad našimi občutki prav nič presenečeni. Gre za skrivnosti izginotja Belinove žene pred očmi moža. Ugrabitev na savskem mostu v Črnučah je precej ameriška zadeva, ki jo zapletejo še indijske cigarete in besedica Aba, na kateri časnikar veliko gradi, žal v napačno smer. Po dolgem brezuspešnem iskanju naleti na ugrabljeno Tijo naključno v neki vaški cerkvi nekje na Dolenjskem. Izkaže se, da jo je ugrabil lastnik tamkajšnjega gradu in jo ima za služkinjo. Prejšnji lastnik gradu je bil zaljubljen vanjo, a ga je njena zavrnitev pognala v smrt. Tiji se zdaj maščuje njegov brat Hugon, avanturistični baron, ki je pohajkoval po Indiji, in je prepričan, da se mora Tija pokoriti za staro ljubezen. Časnikarja vodi pot tudi do gradu in v noči, ko baron z njim uganja indijske čarovnije, Tija zbeži nazaj k možu. Vsa zadeva se srečno konča, kakor detektivka to zahteva, nepojasnjena je ostala le še skrivnostna besedica Aba. Zasnova zgodbe je zelo romantična.

Aba

Gre za kratko zgodbico o iskanju skrivnostnega pomena besede Aba. To besedo je namreč časnikarju nekoč na železniški postaji izgovorila neka ženska, katero je potem v nepričakovanih okoliščinah srečal še nekajkrat. Po sedmih letih najrazličnejših zablod, zmot in neuspešnega iskanja se mu uganka razkrije kot stara resnica: Vse v našem življenju, veliko ali malo, dobro ali slabo, pametno ali neumno, vse ima svoj smisel, svoj pomen, svoj namen. Aba je kavkaška beseda, ki varuje človeka pred uroki hudega pogleda.

Komentar [mh9]: Prevečkrat ponovljena sintagma "gre za".

4. 1. 4 TRI ROŽE

Zbirka devetih povesti in črtic, izmed katerih je naslovna najdaljša. Snov je romantično-sentimentalna prepletena s skrivnostnim grajskim okoljem in presenetljivimi ženskimi skrivnostmi.

Gre za pripetljaj, ki ga Knaflič doživi med bivanjem na nekem gradu. V razkrivanju skrivnostne in napete grajske ljubezenske drame, v kateri ne manjkajo tajni obiski preko skrivnih hodnikov, je Knaflič življenje na gradu ter presenečenja grajskega izobilja opisal kot pravi grof, hkrati pa je dal poudarek skrivnosti človeške duše. Tri rože razodevajo romanopisca s prav posebno zmožnostjo prestresanja duše in osvetljevanja njenih temnih globin.

4. 1. 5 SKRIVNOSTNI PREGANJALEC STAREGA GOSPODA ŽULAJA

Med obravnavana dela bi morda lahko uvrstila še prvi del nedokončanega romana *Skrivnostni preganjalec starega gospoda Žulaja*, ki je v nadaljevanjih izhajal v *Jutru*.

Gre spet za neke vrste detektivsko zgodbo, v kateri pomočnik privatnega detektiva Pankracija Klopa išče skrivnostnega preganjalca. Roman je za razliko od povesti

Dogodek v kresni noči, ki je prav tako izrazito detektivska, veliko manj pustolovski, opisuje predvsem nekoliko čudaškega gospoda Žulaja in njegov največkrat nehvaležen odnos do novinarja, ki vso zadevo preiskuje. Prav zato sem se odločila, da Skrivnostnega preganjalca ne bom podrobneje obdelala, saj v njem ne vidim izrazitih pustolovskih elementov, ki bi se prepletali s prvinami detektivke.

4. 2 Dolžina (obseg) obravnavanih besedil

Naslov dela	Št. besed
Ob Balkanu	87000
Zavrharjeva senca	19500
Dogodek v kresni noči	15000
Izdajalec Gogo	13500
Peter Volov	8500
Aba	5500
Tri Rože	5000
Cigani	3500
Tatovi	3500

Komentar [mh10]: Grafikon tu ni potreben.

Če upoštevam razdelitev Mirana Hladnika (**Povest**), da je povest, ki je obsegovno precej raztegljiva, predvidljiva v območju od 10 do 45 tisoč besed, potem je iz grafikona razvidno, da gre predvsem za krajše **povesti**, z izjemo romana Ob Balkanu, najkrajše bi morda že lahko poimenovali tudi črtice. Hladnik je besedila z manj kot 10 tisoč besedami označil za kratko pripovedno prozo, posamično objavljeno v periodiki, knjige pa prinašajo njihove zbirke.

Komentar [mh11]: V petih primerih so besedila kratka proza, v treh srednje dolga in v enem dolga.

Kratko pripoved napovedujejo tudi drugačni podnaslovi: črtica, slika, zgodba. Obravnavana dela so vsa brez podnaslov in tudi siceršnjih oznak literarnih vrst, zato bom pri obdelavi besedil upoštevala definicijo, da je bil izraz povest skoraj do 1890 univerzalno poimenovalno sredstvo za vsakršne pripovedne tekste od najkrajših do najdaljših, potem pa sta ga začela nadomeščati črtica in slika. (SR Slovenska **povest**)!

Komentar [mh12]: Citati nepotrebni, raje o tem, katere podnaslove je Knaflič sam uporabil.

4. 3 Tematski sklopi v obravnavanih besedilih

Obravnavana pustolovska besedila sem skušala opredeliti tudi glede na žanrske različice pustolovske literature. Ker se tipi med seboj in s prvinami drugih žanrov zelo mešajo, moram opozoriti, da je ta delitev zelo groba.

Ob Balkanu - avanturistično popotni roman

Izdajalec Gogo - lovska povest

Peter Volov - družinsko romantična povest

Tatovi, Cigani - roparski pripovedi

Zavrharjeva senca - vaško detektivska povest

Dogodek v kresni noči, Aba - skrivnostno detektivski povest

Tri rože - skrivnostno sentimentalna pripoved

Iz opredelitve je razvidno, da se Knafličeva pustolovska povest meša z ljubezensko, družinsko, zgodovinsko, potopisno, detektivsko, pa tudi lovsko tematiko. Zanimalo pa me je tudi, kakšno je to razmerje. So drugi žanri le za priokus ali ne?

4. 3. 1 Razmerje med pustolovskimi elementi

Pustolovski elementi:	št. del
vznemirljivo raziskovanje	5
zaiti, zgubiti se	4
pretep (dvoboj)	4
dramatično iskanje, zasledovanje	4
ujetništvo (ugrabitev)	3
napad (boj)	3
eksotični kraji, predmeti	3
umor	3
skrivnostna votlina (hodnik)	3
prisluškovanje	3
rop (tatvina)	2
pobeg	2
prevara	2
skrivnostno izginotje	2
skrivnostno grajsko okolje	2
izdajstvo	1
čudež	1
tajna bratovščina	1
iskanje skritega zaklada	1
zamaskiranje	1

Komentar [mh13]: Grafikon spet nič bolj poveden od tabele zgoraj.

4.3.2. Razmerje med elementi drugih žanrov

Drugi elementi	št. del
razkrita družinska skrivnost	5
potopisni podatki	4
lov	3
zopet najdena ljubezen	3
ljubezenski zaplet	3
zgodovinski dejavniki	3
samomor	1

4.3.3 Razmerje med pustolovskimi in drugimi elementi

Razmerje	št. el.
Pustolovski	50
Drugi	22

Ugotovljeno razmerje potrjuje podatek, da pustolovski žanri niso čisti, ampak se mešajo z drugimi. Pričakovano je, da je odstotek pustolovskih prvin precej večji, kljub vsemu pa predstavljajo prvine drugih žanrov večji odstotek kot sem pričakovala.

Komentar [mh14]: Grafikon nepotreben, komentar na mestu. Žanrske mešanice so vedno bolj običajne, čistih žanrov najdemo vedno manj.

4. 4 Osebe, junaki

Osebe, junaki	št. del
osebe s skrivnostno preteklostjo	7
tuji popotniki	6
grofje	4
zasebni detektiv	3
tatovi, roparji	3
človeška pošast	2
ugrabitelji	2
izdajalec	1
iskalci zaklada	1
cigani	1

Komentar [mh15]: Isto kot prej.

Najvišje število oseb s skrivnostno preteklostjo in tujih popotnikov je popolnoma pričakovano, saj gre skoraj za stereotipne junake pustolovskih zgodb. Skrivnostna preteklost in potovanja so namreč idealen vir novih zapletov in dogodivščin. Nekoliko pa preseneča pogost nastop detektivov, zlasti ker detektivke navadno ne uvrščamo med pustolovsko literaturo. Kot že rečeno pa so Knafličeve detektivske povesti po mojem videnju bliže pustolovski kot tipični detektivski literaturi. Med omenjenimi junaki bi posebej izpostavila še človeško pošast. Ne gre za bajeslovna bitja, ampak za pretiravanja, s katerimi pisatelj naredi zgodbo bolj shrljivo. Tako v romanu *Ob Balkanu* nastopa človek z ježevo glavo, ne dobesedno ježevo, ampak zelo podobno ježu, izdajalec Gogo pa je po dolgotrajnem življenju v gozdu, postal človek zver.

4. 5 Prizorišča/dogajalni prostor

Prizorišča/dogajalni prostor	št. del
različna bolgarska mesta in vasi	5
Temen gozd	5
Vaško okolje	3
Skrivnostna votlina	2
Grad	2
Zapuščen samostan	1

Večina Knafličevih del se dogaja v Bolgariji, kar je razvidno tudi iz grafikona. Ta dela so tudi sicer zemljepisno zelo natančno določena, zato bi jih lahko obravnavali tudi kot potopisno literaturo, zlasti roman *Ob Balkanu*. Preostala prizorišča dogajanja so bolj splošna in značilna za vso pustolovsko tematiko.

4. 6 Čas

Čas	št. del
točno določen	4
nedoločen	5

Komentar [mh16]: Isto, itd.

Velikega odstopanja med točno določenim in nedoločenim časovnim dogajanjem ni. Pričakovala sem več časovne nedoločenosti, saj naj bi se avtor osredotočil zlasti na samo pustolovsko dogajanje ter na kraj tega dogajanja, časovna določenost pa pri vsem tem le ni tako pomembna. Na pridobljeno razmerje vpliva zlasti velika prisotnost zgodovinskih dejavnikov v obravnavanih delih ter Knafličev reportersko žurnalistični stil pisanja.

4. 7 Konci v pustolovski povesti

Konci v pustolovski povesti	št. del
pozitivni	6
brez sprememb	3

Za pustolovsko literaturo so značilni pozitivni in srečni konci, redko se konča brez sprememb, nikoli pa konec ni negativen, vsaj za pozitivne osebe ne. V mojem primeru je delež koncev brez sprememb kar relativno velik. Razlog iščem v tem, da so Knafličeva dela zelo potopisna, zato tudi precej realistična in brez idealnih srečnih koncev.

4. 8 Motivi

Motivi	št. del
razkrivanje družinske skrivnosti	6
iskanje izginule osebe	4
preganjanje kriminalca	2
tatvina, rop	2
lov	2
goljufija	1
iskanje skritega zaklada	1
kazen za izdajstvo	1

9. Vzgojnost

Posebnega nagnjenja k vzgoji v omenjenih delih ni moč opaziti, je pa zelo izrazita ideja o moralnosti in pravičnosti. Kriminal je namreč vedno prikazan kot negativen dogodek, ki je preganjan ter zahteva preobrat in kesanje storilca kriminalnih dejanj. Po številnih dogodivščinah, zapletih in nesrečah je zlo vedno poraženo. Slabi so kaznovani, dobri nagrajeni, skrivnosti razrešene ter pogrešane ali izginule osebe in predmeti spet najdeni. Srečni konec je tako znak za zadostitev pravici ter za harmonijo in ljubezen v **svetu**.

Komentar [mh17]: V redu zastavljeno. Ker je poleg pustolovskih del ostalo komaj še kaj drugačne narave, ne bo narobe, če o tem kratko poročam; Knafliča pač dolgo ne bo nihče več vzel v roko. Zanimivo bi bilo slišati kaj o jugoslovanski oz. južnoslovanski ideji v njegovih delih pa odnosu do Nemcev pa razmerju do Karla Maya. Kako je nazorsko usmerjen? Objavljal je tudi v politično nasprotnih si časopisih.